

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXIX. Venditor aliquando tenetur rei vitium aperire, non semper.
Explicantur casus quibus tenetur, & non tenetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

746 Secunda injustitia mercatorum est, dum scienter vendunt res defectuosas in quantitate. De quo casu S. Thomas loco citato sic ait: *Si quis scienter uatior deficienti mensuram in vendendo, fraudem committit, & est illicita venditio. Unde dicitur Deuteron. 25. Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus, nec erit in domo tua modius major & minor.* Et postea subditur: Abominatur enim Dominus eum qui facit hæc, & auersatur omnem iniquitatem. Et Proverb. 11. dicitur quod statera dolosa abominatio est apud Deum. Similia habentur c. 20. & Michæ 6.

747 Et ratio est, quia dum res, deficiens in quantitate, scienter venditur eo pretio, ac si non deficeret, aperta est violatio æqualitatis: eò quod defectus iste faciat rem minus valere, quam alioqui valeret.

748 Unde propter istum defectum, proportionaliter ad illum, semper est de pretio minuendum, siue defectus iste ex aliquo accidenti proveniat, siue venditor ad augendam rei suæ quantitatem, aliquid circa eam fecerit. Quare peccant contra justitiam, qui triticum, siue casu, siue arte madefactum, tanti vendunt, quanti aliàs æstimaretur. Tum quia est corruptioni magis obnoxium. Tum quia per madefactionem turgescit, emptorque in mensura decipitur. Ita cum communi Lopez p. 2. c. 4. in fine. Aliud ejusdem injustitiæ exemplum S. Antoninus ubi supra §. 5. profert in lanificibus, qui faciunt trahere pannos ad tractorium ultra debitum: unde postea madefactus, & tonsus, ut moris est, retrahitur ad longè minorem mensuram. Et isti (inquit) fraudem faciunt.

749 Tertia mercatorum injustitia est, dum vendunt res defectuosas in qualitate, puta (inquit S. Thomas) si aliquod animal infirmum vendatur quasi sanum, vel (ut S. Antoninus §. 6.) si vendantur carnes infectæ pro sanis, aromata antiquata, & sic viriute debilitata, pro recentibus, liber corruptus & falsus pro fideli, corium fragile pro durabili, vinum corruptum pro sano, domus ruitura pro stabili & firma, pannus defectuosus pro indefectuosus, & hujusmodi. Et in omnibus (prosequitur S. Thomas) non solum aliquis peccat, injustam venditionem faciendo, sed etiam ad restitutionem tenetur.

750 Et quamvis error in quantitate, & qualitate contractum non efficiat nullum; eò quod non sit error circa substantiam, sed circa accidentia, ideoque non tollat consensum in substantiam. Si tamen vitium erat occultum, emptori conceditur actio redhibitoria (ita ut pro arbitrio contractum rescindere possit, siue recuperare datum à se pretium, merce reddita venditori) sicut & actio in id quod interest non esse deceptum, ita ut deceptor refarcire teneatur damna omnia, etiam lucri cessantis, quæ deceptus ex tali venditione contraxit. L. Julianus supra, & L. si vina ff. de periculo & commodo rei

venditæ. Intellige dum dolus causam dedit contractui. Quia si causam ei non dederit, eò quod emptor nihilominus emisisset, licet minori pretio, tunc ipsi non competit actio redhibitoria, sed solum actio quanti minoris, id est ad recuperandam pretii partem, quanto minoris emisisset, si vitium cognovisset. L. Julianus citatâ §. si venditor. Et L. 1. ff. de ædilitio edicto.

CAPUT LXIX.

Venditor aliquando tenetur rei vitium aperire, non semper. Explicantur casus quibus tenetur, & non tenetur.

Suppono aliud esse tacere rei vitium, a. 751
aliud celare. Quia, ut Diogenes ait apud Tullium lib. 3. offic. celas, dum quod pandere teneris, non prodis; taces, dum loqui jure non cogaris. Unde etiam aliud est tacere, siue negativè se habere; aliud verbali, vel reali artificio vitium positivè tegere. Quisquis enim verbali, vel reali artificio vitium tegit, deceptor est: qui autem tacet, negativè se habendo, non censetur deceptor, nisi vitium aperire teneatur, prout colligitur ex S. Thoma quodlib. 2. a. 10. ad 2. dicente, quod deceptio non est, si id quod tacetur de re vendita, non facit rem minus valere, quam pretium quod pro ea accipitur.

Quòd si venditor ex ignorantia taceat vitium, ad quod aperendum tenetur, deceptor dicitur intervenire in ipsa re, si ex certa scientia, dicitur intervenire à proposito. Et hoc duobus modis accidere potest, cum dolo, & sine dolo. Cum dolo, dum venditor fingit, vel mentitur aliquid, unde alter decipiat. Sine dolo, dum nihil fingens, nec mentiens, rem quam scit ratione vitii minus valere, eo pretio vendit, quo venderet absque vitio.

De dolo quidem venditor non tenetur, quando nullo verbali vel reali artificio celans rei vitium; solum in genere extollit eam supra meritum; eò quod omnibus notum fit, venditores, ad alliciendos emptores, sic communiter loqui per exaggerationem; ipsi proinde omnimodò non credatur; sicut nec emptoribus, rem venalem vituperantibus, juxta illud Prov. 11. Malum est, malum est, dicit omnis emptor. De dolo tamen tenetur venditor, quicumque verbali vel reali artificio celat venalis rei vitium, sique à proposito decipit emptorem, eam ipsi vendendo velut integram, & bonam, quam scit non esse talem, siue emptor de vitio interrogaverit, siue non. In materia proinde gravi mortaliter peccat contra justitiam, sicut & contra veracitatem ac sinceritatem, necnon contra religionem, si addiderit juramentum, teneturque non solum de pretio injusto, sed & de omni damno secuto, ut si morbidas vendidit oves, à quibus aliæ infe-

etæ sunt; si tigna vitiosa, unde exstructa domus corrumpit, &c. nisi emptorem post venditionem sat citò monuerit, ita ut jam negligentia ipsius, seu neglecta monitioni damnum imputetur; quo casu de pretio tenetur, non de damno.

754 Tenentur itaque de dolo, adedque de pretio, & damno, 1°. qui in aures equi, vel asini pigri, guttam infundunt mercurii, vel ranam vivam in ventrem equi trajiciunt, ut, ad motum ipsius in ventre, saltibus lasciviat, reputeturque generosus, qui, mortuam ranam, ad pristinam redit segnitiam. 2°. qui oleo, vel mangonio merces apparere faciunt meliores quam sint, venduntque ut meliores, vel in summitate sacci triticum melius collocant quam sit inferius, totumque nihilominus saccum vendunt pretio istius tritici melioris. Et idem est de iis, qui in extremitate doli pisces meliores, in reliqua parte deteriores ponunt. 3°. qui de nocte, vel sub tenebris ex industria merces vendunt defectuosas, ut occultent defectum. 4°. qui ex astutia verum vitium recensent inter vitia manifestè falsa, ut illud occultent; tales sunt qui v. g. dicunt, se equum vendere qualis est, cæcum, claudum, mordacem, &c. siquidem hoc pacto virtualiter negant defectum occultum, dum recensent inter defectus, quos emptor videt non esse.

755 Nunquam ergo venditori licet mercis vitium celare, licet non semper teneatur illud emptori manifestare. Pro quo

Dicendum 1°. quando vitium est manifestum, emptorque facile potest illud ex se videre, venditor non tenetur illud ipsi non interroganti aperire, maximè dum judicio suo fidens, nihilque de rei qualitate interrogans, ex mercibus sibi præsentatis aliquam eligit, emitque. Tunc enim venditor, nihil dicendo, eam ipsi vendere potest, eam pretii partem detrahendo, quam defectus meretur. Ita sanctus Thomas communiter receptus q. 77. a. 3. hisce verbis: *Si vitium sit manifestum, puta cum equus est monoculus, &c. & si venditor ipse, propter hujusmodi vitium, subtrahat quantum oportet de pretio, non tenetur ad manifestandum vitium rei: quia forte propter hujusmodi vitium emptor vellet plus subtrahi de pretio, quam esset subtrahendum. Unde potest licite venditor indemnitate sua consulere, vitium rei reticendo.* Et ratio (præter allatam à S. Doctore) est quia venditor, ejusmodi vitium reticens, non decipit emptorem (cum non teneatur agere partes ipsius, ostendendo ea quæ per se patent, quæque ipse facile per se dignoscere potest, debitam diligentiam adhibendo, & in casu dubii interrogando) & aliunde vendit ipsi pretio justo. Sibi proinde emptor suam imputare debet deceptionem, si contingat ipsum decipi, dum se reputans intelligentem, ommissa diligentia & interrogatione, rem emit vitiosam.

Dicendum 2°. quod si venditor animadvertat, emptorem inculpatam laborare ignorantia, vel non advertentia vitii alius manifesti, ob suam rusticitatem, hebetudinem, simplicitatem, vel visum debilitatem, venditor, etiam non interrogatus, tenetur illud ipsi manifestare, iis casibus, quibus occultum vitium manifestare tenetur. Quia ejusmodi vitium, licet absolute manifestum, respectivè ad talem hominem reputatur occultum. Ita Major in 4. dist. 15. q. 40. Arragonius, Tolletus, Sylvius, &c.

Dicendum 3°. quod si venditor, interrogatus de vitio, etiam manifestò, illud reticuerit, injustitiam committit. Ita Sylvius ad citatum locum S. Thomæ: quia dum emptor interrogat de vitio, satis manifestat, se illud non animadvertere; & ideo venditor ex justitia tenetur illud manifestare; præsertim dum emptor declarat, se nolle rem vitiosam emere. Imò tametsi emptor, judicio suo fidens, nihil interroget, possitque ipse vitium (ex se manifestum) advertere, esse potest peccatum, etiam grave, contra charitatem, ipsum (ante contractum) non monere; inquit Sylvius post Sylvestrum, Valentiam, Lessium, &c. dum utique venditor videt emptorem ex simplicitate decipi, remque illam fore ipsi inutilem, si emit. Tunc enim charitas exigit ut doceatur.

Dicendum 4°. in quatuor casibus venditorem ex justitia teneri manifestare vitium occultum. 1°. dum emptor ipsum interrogat, an res bona sit. 2°. dum exprimit se emere vellè v. g. pharmacum ad certum usum, ad quem res, cum vitio illo, est parum vel nihil utilis. 3°. dum vitium futurum est emptori damnosum, ut si militi vendatur equus, cum vitio suo allaturus ipsi vitæ periculum in bello, vel vinum parum duraturum vendatur ementi ad diu servandum, vel actio vendatur in eum, quem scis non esse solvendo, vel vendatur census alteri hypothecatus. 4°. dum venditor probabiliter cognoscit emptorem emere ad revendendum, revenditurum proinde majori pretio, quam valeat cum tali vitio. In istis (inquam) casibus venditor ex justitia tenetur vitium occultum manifestare, vel à venditione se excusare, si damnum sibi timeat ex manifestatione. Ita Doctores communiter cum S. Thoma.

Probatur 1°. ex Scriptura 1. Thesal. 4. prohibente, *ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est Deus de his.*

2°. exemplo Raguelis, qui rogatus à juniore Tobia, ut sibi daret filiam suam in conjugem, ne circumvenire petitorum videretur tacendo (inquit Ambrosius l. 3. de offic. c. 14.) *respondit lege quidem ipsi eam deberi, tamquam propinquo, sed dedisse se eam jam sex viris, & omnes eos esse mortuos. Justus itaque vir plus alienis timebat, & malebat in nuptiam sibi manere filiam, quam propter nuptias*

ejus extraneos periclitari. Quàm breviter absol-
vit omnes quæstiones Philosophorum! Illi de vi-
tius tractant domorum, legenda an prodenda à
venditore videantur? Hic noster nec filia vitia
celanda arbitratus est.

761 3°. quia, ut rursus Ambrosius ibidem c.
10. ait: utique honestatis præponderat conside-
ratio, que dolum excludit, fraudem ejicit. . . .
Itaque in contractibus. . . vitia eorum que ve-
neunt, prodi jubentur, ac nisi intimaverit ven-
ditor, quamvis in jus emptoris transcripserit, do-
li actione vacuantur.

762 4°. quia (ut Glossa ait in cap. injustum
de rer. permut.) vendens animal, non patet
faciens vitium latens, tenetur redditoria L.
reddibere ff. de ædilitio edicto.

763 5°. quia dare alicui occasionem periculi,
vel damni, semper est illicitum, ait S. Thomas
loco citato (eò quòd utique qui occasionem
damni dat, damnum dedisse videtur can. si cul-
pa de pœnis) venditor autem qui rem venden-
dam proponit, hoc ipso dat emptori damnum vel
periculi occasionem, quòd rem vitiosam ei offert,
sive ejus vitio damnum vel periculum incurrere
possit; damnum quidem, si propter hujusmodi
vitium, res, que vendenda proponitur, minoris
sit pretii; ipse verò propter hujusmodi vitium
nihil de pretio subtrahat. Periculum autem, si
propter hujusmodi vitium usus rei reddatur im-
peditus, vel noxius. . . Unde si vitia hujusmodi
sint occulta, & ipse non detegat, erit illicita & do-
losa venditio, & tenetur venditor ad damni com-
pensationem. Imò tenetur se offerre ad re-
scindendum contractum, si res adhuc sit inte-
gra: quia deceptor tenetur, quantum po-
test, infectam reddere injuriam, deceptum
proinde in pristinum statum restituere, si de-
ceptus velit. Denique venditor ex officio te-
netur rei suæ conditionem occultam aperire
petenti, vel quatenus eam scire emptoris in-
terest, vel dum periculum est ne emptor al-
teri cum ipsius damno vel periculo revendat.
Ergo contra officium, adeoque contra justi-
tiam peccat, si non aperiat.

764 Dicendum 5°. quòd quando occultum
rei vitium eam reddit emptori noxiam,
vel parum utilem ad finem, cujus gratià e-
mitur, & venditor cavet, ne alteri cum ip-
sius damno vel periculo revendatur, venditor
peccare non videtur contra justitiam, si illud
non aperiat emptori non interroganti, modò
diminuat de pretio pro ratione vitii. Ita S.
Thomas supra dicens: Cum usus rei est conve-
niens emptori, si venditor propter hujusmodi vi-
tium subtrahat quantum oportet de pretio, non
tenetur ad manifestandum vitium rei. Et quod-
lib. 2. a. 2. Si vitium non faciat rem minus
valere (ementi) quàm pretium impositum. . .
tunc non peccat tacens vitium. Ita etiam san-
ctus Antoninus 2. p. tit. 1. c. 7. §. 6.
Major, Victoria, Sotus, & Doctores com-
muniter aientes, id procedere, tametsi ven-
ditor probè sciat emptorem non empturum,
si nosset rei vitium. Quia ex una parte con-

ditionatum istud involuntarium non impedit
sufficiens de præenti voluntarium absolu-
tum; aliàs nutaret omnis penè contractus:
cum cantilena ista, si scirem, non facerem, vel, si
scivissem, non fecissem, frequentissimè habeat lo-
cum, præsertim in matrimonio. Ex alia par-
te negotiationi mercatores valadicere debe-
rent, si quælibet mercies indefectuosas vendere
possent; ipsi verò omnis generis & qualitatis
emere deberent, unde varias haud dubiè ja-
cturas abique culpa sua pati cogentur. Nec
enim merces comparare & conservare pos-
sunt, prout volunt. Dum ergo venditor non
interrogatur, potest licite indemnitas sue con-
sulere, vitium rei reticendo, ait S. Thomas. Si-
quidem emptor interrogare potest, si scire
velit.

CAPUT LXX.

Satisfit objectionibus, & earum occasione varis
casus resolvuntur.

Objicies 1°. puella occulto laborans vi-
tio (v. g. amissæ virginitatis) non te-
netur illud aperire volenti ipsam ducere,
quando vitium istud non est ipsi damnosum.
Ergo nec venditor, &c.

Respondeo, dissimulato pro nunc antece-
dente, negando consequentiam. Est enim
duplex disparitas. Prima, quòd puella vitium
suum aperire non possit, nisi seipsam diffamando
(ad quod extra confessionem, & ju-
ridicam interrogationem, regulariter nemo
tenetur) aperire autem vitium mercis suæ,
non est seipsam diffamare, sed mercedem ad
summum: quod profectò longè minus est,
quàm diffamare seipsam. Non est verò con-
sequens, ex eo quòd quispiam non tenetur
ad plus, non teneri ad minus. Secunda,
quòd finis intrinsecus matrimonii sit mutuus
amor, ac dominium seu potestas in mutua
corpora; effectus verò ipsius est æqualitas
obligationis ad amorem illum, & corporis
usum; non æqualitas inter personas que
contrahunt: finis verò intrinsecus venditionis
& emptionis, est æqualitas dati & ac-
cepti.

Objicies 2°. emptor non tenetur laten-
tem rei bonitatem venditori manifestare:
ergo nec venditor emptori latens rei vitium.
Consequentia bona est à paritate rationis.
Probatur antecedens, tum quia emptor,
sciens thesaurum absconditum in fundo ve-
nali, vel herbam pretiosissimam latentem
in fasciculo herbarum communium, non te-
netur ista venditoribus manifestare. Tum
quia aliàs bona fortuna exterminaretur è
mundo.

Respondeo cum communi, emptorem,
qui advertit venditorem ignorare bonitatem
&